

ACC. N:R M. 0891: 1-7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland

Upptecknat av: Evert Johansson

Härad: Aspelund

Adress: Fränsjö, Färnebo

Socken: Färnebo

Berättat av: Kristina Johansson och uppt.

Uppteckningsår: 1945

Född år 1863, i Färnebo

f. 1900.

Bröllop och bröllopsbesök.

s. 1-7

Luf. 52.

Bröllop och bröllops seder.a) Allmänt.

Kyrkvigslar sällsynta under 1800-talet senare hälft. Från tiden därförut är oavittnat, att fadern förde in bruden i kyrkan, ävenså försvarsmannen, när ej brudgummen själv förde in henne.

LuF. 52.

Vigselringen var allmän under 1800-talet senare hälft. Den var slät av guld, silver eller mässing, det billigare materialet för de mindre besättningarna. Tidigt på 1800-talet begagnades breda s. k. knoaringar (trol. av "knooge"). Det hände, att vigselringen lånades.

Euklare ring i vardagslag brukas ännu i dag och köpas samtidigt med den övriga begärningen.

Rätterna vid bröllopsmiddagen ungefär desamma som vid andra storbalor: à la d'œuvre.

bruna bönor och kött, latfisk, fläsk och risgröns-
pudding, fruktsoppa, stek och lingonmos ostkaka.

Musiken spelade vid fisken eller steken
och ostkakan.

Bordet hade form av en rektangulär
kåstsko, och där placerades brud och brudgum
i mitten mitt fram (med ryggen gavelförst
bakom ryggen). Brudgummen hade prästen
på sin andra sida och bruden prästfrun.

Sedan följde gästerna i tur och ordning,
(alltså föräldrarna först), de manliga på
höger sida och de kvinnliga på vänster. Sedan
de övriga gästerna efter ålder, alltså de
äldre först.

Pojkar och flickor lägo i systerbädd på
golvet om natten.

Brudarna hade svart sidenklänning, andra
dagen kulört klänning. Den vita brudklänningen

har varit i bruk cirka 40 år.

3.
Brudkronan var stor och tung, prydd med pärlor och stenar. Den lånades från kyrkan.

De flesta brudar hade myrtenkrona. Lingonris-
krona förskön ej. Kronbrudarna hade i
allmänhet också kran. När bruden var med
barn, bar hon en myrtenkrona, som var öppen,
d. v. s. saknade bågar. Att bruden var
med barn, hände ibland men var dock ej det
vanliga.

Bruden brukade ha en peng i skon,
för att pengarna i huset aldrig skulle tryta.
Denna peng gavs till den, som bäddat brud-
sängen.

Bruden kläddes av brudötan, eller
därtill vant fruntimmer, eller ibland av
prästfrun.

Ännu i dag reses äroport mellan ett

par skalade granar vid ingången till
bröllopsgården. Gästfolket eller byungdomen
stod för arrangemanget.

By Lysningsbjörk.

På snart två unga människor - det
kan också vara ett par till äldre komma -
gå utt bildad ljonlag, skall en björk
föräras den. Alltid kvällen före andra
Lysningsdagen äger björkdragning rum.
Björken framföras till prästebarn, där
den får ligga tills husfolket säger upp den.
Sedan följer inbjudning. Där vankas kaffe
och dopp och sedan blir det lelar eller dans
till fram på småtimmarna.

Den som ad svarar mig är general
i socknen och kan ej följas längre tillbaka
än 1870-talet. En tradition, att den femmits
tidigare men dött ut, kan jag ej gå i god

5.
för. Om den traditionen är riktig, har björk-
dragningen i varje fall levat upp mot slutet
av 1800-talet för att i våra dagar snarare
till- än avtaga, vilket kanske sammanhängs
med bröllorens slopande och ävenså ekonomiska
betingelser. Björktyllt kräver ju så stora
tillrättningar som brölloret.

Striden om brud och brudgum.

Pagerkvinnan var på bröllop i Brända-
källa, en avlägsen skogsgård i socknen, någon
gång på 1880-talet. Brudgummen kom från
Boda i Mälilla socken. De ridande bröllops-
tägen voro bortlagda, och brudgummen åkte
i vagn med sitt följe. Men han hade
Boda husar till häst i tuten och en
klarinettblåsare, som gick före till fots när
de närade sig bröllopsgården och blåste
klarinet. Andra bröllopsdagen samlades

man ute på gården. Brudgummen var en
något beduggad karl, men nu hade han vänt
kallligen kommit de unga männen krets.
Dessa lyfte honom på sina allar, han fick
ett glas brännvin ^{i handen} gubbarna skockade sig
omkring honom och blevo alltmer påträn-
gande, han tände glasets och ropade:
"Hjöss! må er ~~gubbar~~ pojkar! Godda' på
er, gubbar!" Därpå slängde han glasets
i en sten medan mor sjölv i bröllops-
gården stod karatig bredvid och ropade:
"Då' ä' ett dåligt kalas, då' inte ett
glas går i kras!" Så bemäktigade
sig gubbarna hans person, och han till-
hörde deras lag sin återstående livstid.
"Dansa kronan av bruden".

Den sist berättade av dessa bröllops-
lekar är väl ett "dansa kronan av bruden",

27
 som upptecknaren själv berättat vid ett smäländskt
 bröllop midsummaran 1921. Bruden stod
 mitt i ringen av flickor, hon fick ögonen
 förbundna med en nådduk, så tog hon av
 sig myrtkronan och satte den på en av
 flickorna. Brudgummen fick sedan i sin
 tur en nådduk för ögonen och hade att
 sätta sin hatt på en av de kringstående
 ogifta männen. Detta hette ett "dans katten
 av brudgummen". Ömligt talesättet skulle
 de båda som fått kronan och hatten bli
 nästa brudpar.

Långdansen.

Pista gången Långdansen gick av stapeln
 vid ett bröllop i socknen var på 1870-talet.
 Men ^{den} gick då bara genom byn (Ryd), där bröl-
 lopet stod. Tidigare kunde den taga flera långa
 vägar och var då det kanske mest pårestande bröllops-
 upptåg.

Evert Johanson.

Dansen vid bröllopet följades av dans och brudlagom.

Pilbury

Frederic, Langforsen &. 29. 11. 4
9831:7 a.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Lunds Universitets Folkminnesarkiv,
Sund.

Om jag vetat mer om Langforsen vilde
bristat i skolen, hade jag naturligtvis undlat
det i min upptäckning Karpsjöleden. Min sages-
person har själv ej varit med om Langforsens
som berättat, vad hon hört. Hon har dock hört
att nämnda den förkom, och ungdomen tycks
lekar även vid andra tillfällen om bristat.
De tyckte lekar i ungdomen utanför Frederic
by på sommartiden och de kunde det hända
att de tog i hand och sprang Langforsen över
ängarna.

De andra frågorna kan jag ej svara på
Här det tings fucel
tekniskt förändras

P. S.

Att Langforsen vid bristat i den riktiga
gamla tiden gick även till andra byar, så ja om
distans är folkligt tillvaron Jones Skott, som
brödde 5 mil trafikera.